

Kardinolas Joseph Ratzinger

Bažnyčia ant trečiojo tūkstantmečio slenksčio

Viename žurnale neseniai perskaičiau vieno vokiečių intelektualo ištarą; apie save jis sakė, jog Dievo klausimu esąs agnostikas: Dievo buvimo neįmanoma nei įrodyti, nei absoliučiai atmesti, dalykas esąs atviras. Tuo tarpu pragaro buvimu jis tvirtai įsitikinęs; pakanka pažvelgti į televizoriaus ekraną, kad konstatuotum, jog jis yra. Pirmoji šio išpažinimo dalis visiškai atitinka šiuolaikinę sąmonę, tuo tarpu antroji atrodo keista, maža to, nesuprantama – bent iš pirmo žvilgsnio. Juk kaip galima tikėti pragaru, jei nėra Dievo? Pažvelgus atidžiau, ši ištara pasirodo visiškai logiška: pragaras yra būtent Dievo nebuvimo kur nors būklė. Štai pragaro apibrėžimas: ten, kur nėra Dievo, kur nebepراسišviečia joks jo buvimo spindulys, yra pragaras. Tai mums rodo galbūt kasdieniai vaizdai televizoriaus ekrane, tačiau tikrai tą matome iš praėjusio amžiaus istorijos, palikusios mums tokius žodžius kaip Auschwitzas, Gulago archipelagas ar tokius vardus kaip Hitleris, Stalinas, Pol Potas. Tas, kas skaito tų pragariškų pasaulių liudijimus, susiduria su vizijomis, žiaurumu ir destrukcija, niekuo nenusileidžiančiomis Dantės nusileidimui į pragarą, negana to, už tai dar baisesnėmis, nes jose išnyra blogio matmenys, iki kurių Dantės žvilgsnis neįstengė prasiskverbti. Šie pragarai buvo statydinami trokštant sukurti būsimą sau pačiam priklausančio žmogaus pasaulį, kuriame neberekėtų Dievo. Bediebio, iš Dievo išlaisvinto pasaulio utopijos molochui buvo aukojamas žmogus, kuris dabar visiškai savimi disponavo ir nebejautė jokių disponavimo savimi varžtų, nes virš jo nebebuvo Dievo, nes iš žmogaus nebesklido panašumo į Dievą šviesa.

Pragaras atsiranda ten, kur nėra Dievo, jį sudaro tiesiog Dievo nebuvimas. Tai taip pat gali vykti subtiliomis formomis ir beveik visada dangstantis geradarybės žmogui idėja. Kai šiandien prekiaujama žmogaus organais, kai embrionai gaminami organų atsargoms kaupti ar ligotumui ir sveikatingumui tirti, į akis daugeliui pirmiausia krinta humanistinis tokios veiklos turinys, tačiau iš tikrųjų joje glūdinti panieka žmogui, toks žmogaus naudojimas ir vartojimas mus vėl nuleidžia į pragarą. Tai nereiškia, kad negali būti ir nėra ateistų, kuriems būdingas aukštas etosas. Vis dėlto drįstu teigti, jog šis etosas remiasi dar iki galo neišblėsusiu šviesos, atėjusios nuo Sinaiaus, – Dievo šviesos, švytėjimu. Tolimos, užgesusios žvaigždės mums vis dar gali švytėti. Lygiai taip ir ten, kur Dievas atrodo miręs, jo šviesa vis dar gali turėti poveikį. Tačiau Nietzsche pagrįstai atkreipė dėmesį į tai, jog akimirksnis, kai žinia apie Dievo mirtį bus pasiekusi visas vietas, kai jo šviesa galutinai užges, negalės būti koks nors kitoks kaip tik siaubingas.

Kodėl visa tai sakau svarstydamas, ką mes, krikščionys, turėtume daryti šiandien, trečiojo tūkstantmečio pradžios

istorinę akimirką? Kalbu apie tai todėl, kad būtent tai išryškina mūsų krikščioniškąją užduotį. Ji yra ir paprasta, ir didi – liudyti Dievą, atlapoti uždarytus ir užtamsintus langus, idant tarp mūsų galėtų švytėti šviesa, idant jai būtų vietos. Juk tiesa ir tai, kas priešinga: kur yra Dievas, ten yra dangus, ten gyvenimas darosi šviesus ir mūsų egzistencijos varguose. Krikščionybė nėra sudėtinga ir jau atgyvenusi filosofija, nėra neapžvelgiamas dogmų bei potvarkių bagažas. **Krikščioniškasis tikėjimas – tai būti paliestam Dievo ir liudyti Dievą.** Todėl Paulius, kalbėdamas Areopage, savo užduotį bei ketinimus nusakė kaip norą supažindinti atėniečius, į kuriuos jis kreipiasi kaip į atstovaujančius pasaulio tautoms, su nežinomu Dievu – Dievu, išžengusiu iš savo slaptinumo, padariusiu save žinomu ir todėl jo galimu skelbti (*Apd 17, 16–34*). Apeliuojant į žodžius apie nežinomą Dievą suponuojama, kad žmogus nežinodamas apie Dievą vis dėlto kažkaip žino; taip atsiliepiama į agnostiko, Dievo nepažįstančio ir kartu negalinčio paneigti jo buvimo galimybes, būklę. Tokiu apeliavimu suponuojama, kad žmogus kažkaip laukia Dievo ir kartu savo jėgomis neįstengia iki jo prasiskverbti, vadinasi, kad jam reikia skelbimo, rankos, kuri jį nuvestų į jo buvimo erdvę.

Tad galime sakyti: **Bažnyčia yra čia tam, kad Dievas, gyvasis Dievas, taptų žinomas, – tam, kad žmogus išmoktų gyventi kartu su Dievu, gyventi jo akivaizdoje ir bendrystėje su juo. Bažnyčia yra čia tam, kad sustabdytų pragaro veržimąsi į žemę ir Dievo šviesos dėka padarytų ją vieta, kurioje galima gyventi.** Žemė tampa humaniška Dievo dėka, tik jo dėka. Tai galime suformuluoti ir remdamiesi trečiuoju „Tėve mūsų“ prašymu: „Teesie tavo valia kaip danguje, taip ir žemėje“. Kur Dievo valia yra tikrovė, ten yra dangus, ten žemė gali virsti dangumi. Todėl būtina padaryti Dievo valią matomą ir žmogaus valią suderinti su Dievo valia. Juk Dievo neįmanoma pažinti vien akademinio būdu; jo negaliu išdėmėti tiesiog taip, kaip, pavyzdžiui, išimenu tolimų žvaigždynų egzistavimą ir prabėgusios istorijos datas. Dievo pažinimas lygintinas su mylinčiojo pažinimu: jis įtraukia mane visą, reikalaujamas ir mano valios, ir pasidaro sekus, jei tokio visybinio pritarimo stokojama.

Bet čia jau užbėgome į priekį. Iš pradžių konstatuokime: Bažnyčiai niekada nerūpi vien išlaikyti savo inventorių ar jį gausinti bei plėsti. **Bažnyčia nėra čia dėl pačios savęs.** Jos nevalia lyginti su kokia nors organizacija, trokštančia išsilaikyti sunkiomis aplinkybėmis. Ji turi užduotį pasaulio, žmonijos atžvilgiu. Ji turi išgyventi tik todėl, kad jos išnykimas įtrauktų žmoniją į Dievo tamsos ir per tai į žmogiškumo užtemimo, maža to, griovimo sukūrį. Mes nekvojome, kad išliktume, mes žinome, jog mums patikėta misija, uždėdanti mums atsakomybę už visus. Todėl Bažnyčia turi save matuoti ir būti matuojama pagal tai, kiek joje yra gyvas Dievas, jo pažinimas bei jo valios priėmimas. Bažnyčia, kuri tebutų save varantis aparatas, būtų Bažnyčios karikatūra. Kai Bažnyčia sukasi tik apie save ir prieš akis teturi tikslą

išsilaikyti, ji tampa nereikalinga ir ima nykti, net jei turėtų užtektinai lėšų ir būtų sumaniai tvarkoma. Bažnyčia gali gyvuoti ir duoti vaisių tik tada, kai joje gyvas Dievo primatas.

Bažnyčia yra ne dėl savęs pačios, bet **dėl žmonijos**. Ji yra čia tam, kad **pasaulis taptų Dievo buvimo erdve, Dievo ir žmogaus sandoros erdve**. Tai sakoma jau pasakojime apie kūrimą (*Pr* 1, 1–2, 4). Teksto kreipimu į šabą norima parodyti, kad kūrinija turi vidinę priežastį. Ji yra tam, kad galėtų rasti Sandora, kurioje Dievas dovanotų savo meilę ir susilauktų meilės atsako. Mintis, kad Bažnyčia yra dėl žmonijos, šiuo metu reiškiasi variantu, suprantamu mūsų mąstymui, tačiau ant kortos statančiu esminius dalykus. Sakoma, jog teologijos ir bažnytinės savivokos istorija pastaruoju laiku perėjusi tris stadijas: iš ekleziocentrizmo prie kristocentrizmo ir galiausiai prie teocentrizmo. Tai esą pažanga, tačiau galutinis taškas dar nepasiektas. Akivaizdu – taip sakoma, – jog ekleziocentrizmas buvo klaida: Bažnyčiai nevalia daryti save centru, ji nėra čia dėl savęs pačios. Tad buvo žengta prie kristocentrizmo, centras turėjo būti Kristus. Tačiau tada suvokta, kad ir Kristus rodo per save į Tėvą, todėl pereita prie teocentrizmo; tai kartu reiškia vis didėjančią Bažnyčios atsivėrimą išorei, kitoms religijoms: Bažnyčia skiria, bet – taip teigiama – skiria ir Kristus. Dabar priduriama: skiria ir Dievas, nes Dievo paveikslai vienas kitam priešingi, be to, yra religijų be asmeniško Dievo, pasaulėžiūrų be Dievo. Tad, tariamai remiantis Evangelija, kaip ketvirtoji pakopa postuluojamas karalystės centriškumas – karalystės, kuri yra nebe Dievo karalystė, bet tiesiog karalystė kaip sukurtino geresnio pasaulio šifras. Karalystės centriškumas reiškias, jog dabar visi, nepaisydami religijų bei ideologijų sienų, gali bendradarbiauti dėl karalystės vertybių, kaip antai: taikos, teisingumo, kūrinijos išsaugojimo. Ši vertybių triada šiandien išsikristalizavo kaip pranykusios Dievo sąvokos pakaitalas ir kartu kaip susitarimo formulė, galinti – nepaisant visų skirtumų – duoti pradžią pasaulinei geros valios žmonių (ir kas gi toks nėra?) bendrijai ir taip iš tikrųjų priartinti geresnijį pasaulį. Skamba viliojamai. Kas gali nesijausti įsipareigojęs didžiam taikos žemėje tikslui? Kas neturėtų kovoti už teisingumą, už tai, kad galiausiai išnyktų į akis krintantys klasių, rasių ir žemynų skirtumai? Ir kas šiandien neižiūri būtinybės ginti kūriniją nuo šiuolaikinių griovimų? Tad ar Dievas tapo nereikalingas? Ar gali jį pakeisti vertybių triada? Bet iš kur žinome, kas tarnauja taikai? Iš kur sužinome, kuo pasverti teisingumą ir kaip atskirti jo link vedantį kelią nuo klystkelio? Ir kaip ižiūrime, kada technika atitinka kūrinijos reikalavimus ir kada ji ją griaua? Tas, kuris mato, kaip pasaulyje su vertybių triada elgiamasi, negali sau nepripažinti, kad ji vis labiau darosi ideologijų žaidimų aikštele ir negali egzistuoti be jai iširti neleidžiančio būties, kūrinijos bei žmogaus atitikties mato. Vertybės negali pamainyti tiesos, negali pamainyti Dievo, kurio atspindys jos yra ir be kurio šviesos jų kontūrai pasidaro neryškūs.

Tad lieka galioti: **be Dievo pasaulis negali būti šviesus, o Bažnyčia pasauliui tarnauja per tai, kad joje gyvena Dievas, kad per ją jis yra regimas, kad ji Dievą neša žmonijai**. Štai galiausiai prisiartinome prie gana praktiško klausimo: kaip tai vyksta? Kaip galime pažinti Dievą patys ir kaip galime nešti jį kitiems? Manau, jog tai daryti turime įvairiais būdais. Pirmasis būdas, kurį Areopage pasirinko Paulius, – tai **remtis užtemdytu žmogaus išankstiniu žinojimu apie Dievą, apeliuoti į protą**. Dievas „visiškai netoli nuo kiekvieno iš mūsų, – sako Paulius. – Juk mes jame gyvename, judame ir esame“ (*Apd* 17, 27 ir t.). Laiške romiečiams ta pati mintis reiškiamą dar aiškiau: Dievo „neregimosios ypatybės – jo amžinoji galybė ir dievytė – nuo pasaulio sukūrimo išvelgiamos protu iš jo kūrinijų“ (1, 20). Krikščioniškasis tikėjimas apeliuoja į protą, į kūrinijos skaidrumą Kūrėjo atžvilgiu. Krikščioniškoji religija yra **Logo religija**: „Pradžioje buvo Žodis“ – taip verčiame pirmą Jono evangelijos sakinį, kuris savo ruožtu sąmoningai paremtas pirmuoju Biblijos apskritai sakiniu, pasakojimu apie kūrimą žodžiu. Tačiau „žodis“ (*logos*) bibline prasme taip pat reiškia protą, jo kūrybinę galią. Bet ar teiginys apie pasaulio pradžią taip suprantamame žodyje šiandien dar tebegalioja? Ar Bažnyčia ir šiandien tebegali su Biblija apeliuoti į protą, nukreipti į kuriamosios Dvasios regimumą kūrinijoje? Šiandien vyrauja materialistinė evoliucijos teorijos versija, pateikianti save kaip paskutinį mokslo žodį bei reiškianti pretenziją į tai, kad savo hipotezėmis padariusi Dievą nereikalingą, maža to, galutinai jį pašalinusi. Stebėtina nuosekliai šią viziją išplėtojęs Jacques'as Monod su jam būdingu sąžiningumu taip sako apie savo teoriją: „Stebuklas buvo 'paaiškintas', tačiau jis vis tiek mums lieka stebuklas“. Tada jis cituoja komentarą, kurį jo tezių atžvilgiu pateikė François Moriacas: „Tai, ką šis profesorius teigia, dar labiau neįtikėtina negu tai, kuo mes, vargšai krikščionys, tikime“. Į tai jis atsako: „Tai – tiesa, lygiai kaip ir faktas, kad mums nepavyksta patenkinamai dvasiškai išivaizduoti tam tikrų šiuolaikinės fizikos abstrakcijų. Tačiau kartu žinome, kad tokie sunkumai negali galioti kaip argumentas, nukreiptas prieš teoriją, kurios pusėje yra patyrimo bei logikos tikrybės“ (1). Čia reikėtų paklausti: kokios logikos? Šio disputo čia negalime imtis ir to nedarysime, tik pasakysime, jog tikėjimas neturi pagrindo pasitraukti iš mūsų lauko: alternatyva, kad pasaulis kyla iš proto, o ne iš neprotingybės, ir šiandien racionaliai pagrindžiama; tiesa, ji formuluotina pokalbyje su tikromis gamtamokslio išvadomis. Bažnyčia šiandien privalo iš naujo išjudinti ginčą dėl tikėjimo protingumo ar neprotingumo. Tikėjimas yra ne proto priešininkas, bet jo didybės advokatas, kaip aistringai savo enciklikoje apie *tikėjimą ir protą* parodė popiežius [*red.* – Jonas Paulius II]. **Galynėjimasi dėl tikėjimo protingumo naujos dabarties laikau neatidėliotina Bažnyčios užduotimi mūsų šimtmetyje**. Tikėjimas neturi užsisklęsti nepakankamai motyvuoto apsisprendimo kiate, neturi sumenkinti savęs iki savotiškos simbolinės sistemos, kurioje jaukia išsikuriama, tačiau kuri galiausiai lieka atsitiktiniu pasirinkimu tarp kitų gyvenimo bei pasaulio vizijų. Tikėjimui reikia pla-

čios atviro proto erdvės, Dievo Kūrėjo išpažinimo, nes be tokio išpažinimo sumenksta ir kristologija, mat ji tada apie Dievą kalba tik netiesiogiai, remdamasi ypatingu religiniu potyriu, kuris neišvengiamai yra ribotas ir tampa tik vienu potyriu tarp kitų.

Apeliavimas į protą yra didelė – ypač šiandien – Bažnyčios užduotis, nes kai protas ir tikėjimas vienas nuo kito atsiskiria, negaluoti ima abu. Protas pasidaro šaltas ir praranda savo kriterijus, jis tampa žiaurus, nes virš jo nebėra nieko. Tada ribotas žmogaus intelektas vienas sprendžia, kokia turi būti kūrinių ateitis, kas turi teisę gyventi ir ko prie gyvybės stalo neprileisti: tada – kaip matėme – kelias į pragarą atviras. Tačiau be plačios proto erdvės susergera ir tikėjimas. Kokių griaunamųjų padarinių gali turėti pasiligojęs religingumas, per akis matome mūsų dabartyje. Ne be pagrindo Apreiškimo knygoje ligota religija, atsisakiusi tikėjimo mokymo apie kūrinių, vaizduojama kaip tikroji antikristo galia.

Kad realiai rastųsi žmogaus santykis su Dievu, kūrinių apreikimo, kuri nurodo Paulius Areopago kalboje ir Laiške romiečiams, savaime suprantama, neužtenka. **Dievas prisiartino prie žmogaus. Jis parodė jam savo meilę, atvėrė savo širdį.** „Dievo niekas niekada nėra matęs, tik tai viengimis Sūnus – Dievas, Tėvo prieglobstyje esantis, mums jį atskleidė“, – sakoma Jono evangelijoje (1, 18). Šią žinią Bažnyčia turi perduoti kitiems. Kad priartintų Dievą prie žmonių ir žmones prie Dievo, ji turi priartinti juos prie Kristaus ir Kristų prie jų. Kristus nėra koks nors didis žmogus, išsiskiriantis reikšmingu religiniu patyrimu, jis yra Dievas, Dievas, kuris tapo žmogumi, kad tarp žmogaus ir Dievo atsirastų tiltas, ir žmogus iš tiesų galėtų tapti pačiu savimi. Kas į Kristų žiūri tik kaip į didį religingą žmogų, jo iš tikrųjų nemato. Kelias nuo Kristaus ir pas Kristų turi nuvesti ten, kur atveda Morkaus evangelija, – prie Romos šimtininko išpažinimo priešais Nukryžiuotąjį: „Iš tikro šitas žmogus buvo Dievo Sūnus“ (15, 39). Jis turi nuvesti ten, kur atveda Jono evangelija, – prie Tomo išpažinimo: „Mano Viešpats ir mano Dievas“ (20, 28). Nužingsniuotinas ilgas kelias, Mato evangelijoje prasidedantis pasakojimu apie gimimą ir pasibaigiantis Prisikėlusiojo priesaku mokiniams. Pasakojime apie gimimą Jėzus paskelbiamas kaip „Dievas su mumis“ (1, 23). Paskutiniai Evangelijos žodžiai šią žinią atkartoja: „Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“ (28, 19). Norint pažinti Kristų, būtina eiti keliu, kuriuo mus veda evangelijos.

Didžiulė ir pagrindinė Bažnyčios užduotis šiandien, kaip ir bet kada anksčiau, yra parodyti šį kelią ir pasiūlyti **kelionės bendrystę**. Prieš tai sakiau: Dievas pažįstamas ne vien intelektu, bet kartu ir valia bei širdimi. Todėl Dievo pažinimas, Kristaus pažinimas yra kelias, į kurį įtraukiama visa mūsų būtis. Tokį keliavimą gražiausiai perteikia Lukas pasakojime apie mokinius iš Emauso. Tai **keliavimas kartu su gyvuoju Žodžiu Kristumi, aiškinančiu mums rašytinį žodį, Bibliją, leidžiančiu jai pačiai virsti keliu, kuriame užsidega širdis ir taip galiausiai atsiveria akys**: Raštas, tikrasis pažinimo medis,

atveria mums akis, jei tuo pat metu valgome nuo gyvybės, Kristaus, medžio. Tada tampame iš tikro matantys, tada iš tikrųjų gyvename. Nuo šio kelio neatskiriami trys dalykai: mokinių bendrystė, Raštas, gyvas Kristaus buvimas čia ir dabar. Tad šis mokinių iš Emauso kelias kartu yra Bažnyčios nusakymas – nusakymas, kaip birsta prie Dievo prisiliečiantis suvokimas. Šis suvokimas virsta tarpusavio bendryste, baigiasi duonos laužymu, kur žmogus tampa Dievo svečiu, o Dievas – žmogų svečiai priimančiu namų šeimininku. Kristaus – tai čia išryškėja – negalima turėti tikrai vienam sau. Jis veda mus ne tik pas Dievą, bet ir pas vienas kitą. Todėl Kristus ir Bažnyčia neatskiriami, kaip neatskiriamos Bažnyčia ir Biblija. Ši didžioji bendrystė, įgyvendintina konkrečiose pavienėse vyskupijos, parapijos, bažnytinių sąjūdžių bendruomenėse, buvo esminė Bažnyčios užduotis vakar, yra ir lieka tokia šiandien ir rytoj. Tokią bendrystę turi būti galima patirti kaip kelionės bendrystę su mūsų rūpesčiais, Dievo žodžiu, Kristumi, ir tokia bendrystė turi vesti mus prie dovanoto sakramento, kuriame vis nuvokiamas Dievo ir žmonijos vestuvių pokylis.

Apžvelgę tai, ką iki šiol apmąstėme, galime pasakyti: Kristaus tema galiausiai nėra atskira, antra tema šalia Dievo temos, ji yra būdas, kuriuo Dievo tema mums tampa visiškai konkreti, tartum prisiliečia prie mūsų tiesiogiai ir išsiskverbia į sielą. O Bažnyčios tema vėlgi nėra trečia atskira tema, bet tarnavimo matmeniu įsiterpia į Kristaus temą: **Bažnyčia yra kelionės bendrystė su juo ir jo link**, ir tik tada, kai prieš akis turime šį jos tarnaujamąjį vaidmenį, Bažnyčią teisingai suprantame; tada galime ją iš tiesų mylėti taip, kaip mylimi kelionės draugai.

Dabar dar turėtume išsamiau paplėtoti pavienius **šio keliavimo elementus**. Visus esminius dalykus apie tai savo apaštališkajame laiške *Novo millennio ineunte* jau yra pasakęs popiežius, tad aš baigiamąjoje šių apmąstymų dalyje pasitenkinsiu keliomis pastabomis. Šiame tekste popiežius daug kalba apie **maldos**, kuri krikščionį tik ir padaro krikščioniu, **reikšmę**. Maldoje, pasak popiežiaus, patiriame malonės primatą: Dievas visada pirmesnis už mus. Krikščionybė nėra moralizmas, kažkas mūsų pačių pagaminta. Pirmiausia Dievas prisiartina prie mūsų, tada mes galime kartu su juo eiti, tada išlaisvinamos mūsų vidinės jėgos. Malda, tęsia popiežius, taip pat leidžia išgyventi Kristaus primatą, vidujiškumo ir šventumo primatą. Popiežius šioje vietoje priduria įsimintiną klausimą: „Jei šio principo nesilaikoma, tai argi stebėtina, kad pastoraciniai sumanymai žlunga, palikdami širdyje slegiantį nepasitenkinimo jausmą?“ (38). Turime iš naujo išmokti teikti pirmenybę vidujiškumui viso mūsų aktyvizmo atžvilgiu – mistinis krikščionybės dėmuo vėl turi įgyti jėgos.

Nuo asmeninės maldos popiežius visiškai nuosekliai per-eina prie bendro liturginio meldimosi, pirmiausia sekmdieninės Eucharistijos. **Sekmdienis, kaip Prisikėlimo diena, ir Eucharistija, kaip susitikimas su Prisikėlusiuoju**, vienas nuo kito neatskiriami. Laikui reikia vidinio ritmo, reikia mūsų darbo kasdienybės ir šventiško

susitikimo su Kristumi Bažnyčioje, sakramente, darnios vienas kito kaitos. Sekmadienio susigrąžinimą popiežius pagrįstai laiko viena svarbiausių pastoracinių užduočių. Taip laikas atgauna savo vidinę tvarką, Dievas vėl tampa laiko pradiniu ir galutiniu tašku. Kartu tai taip pat yra žmogiškosios bendrystės diena, mažosios šeimos diena ir diena, kai Bažnyčioje ugdomi didžioji šeima, Dievo šeima, ir Bažnyčia tampa išgyvenimu. Kai Bažnyčia pažįstama tik iš posėdžių ir popierių, ji iš tikro nepažįstama. Tada ji virsta papiktinimu, nes arba tampa mūsų pačių veikimo objektu, arba kuo nors, kas mums atrodo primesta iš šalies, svetima. Bažnyčią iš vidaus pažįstame tik tada, kai patiriame ją ten, kur ji peržengia save pačią, kur į ją įžengia Viešpats bei padaro ją savo namais ir per tai mus savo broliais ir seserimis. Todėl taip svarbu deramai švęsti Eucharistiją, mat per tai turi išryškėti, kad Bažnyčia nėra mūsų nuosavybė. Mes nedarome liturgijos patys. Mes neišgalvojame ko nors, kaip pasaulietiniai švenčių komitetai ar viktorinų vedėjai. Ateina Viešpats. Liturgiją subrandino juo, apaštalais besiremiantis Bažnyčios tikėjimas; mes įžengiame į ją, bet jos nedarome. Tik taip ji tampa švente, o šventė, kaip būsimosios laisvės nuvokimas, žmogui yra būtina. Tiesiog būtų galima sakyti: **Bažnyčios užduotis yra dovanoti mums šventės išgyvenimą.** Šventė visur žmonijos istorijoje radosi kaip kulto įvykis ir be to, kas dieviška, dalyvavimo neišvaiduotina. Ji pasidaro tikrai didi ten, kur iš tikrųjų įsileidžiame Dievą, kviečiantį mus į savo pokylį.

Norėčiau paminėti dar du dalykus. Nuo sekmadienio liturgijos popiežius pereina prie **Susitaikinimo sakramento.** Nė vienas sakramentas pastaraisiais dešimtmečiais netapo mums toks svetimas kaip šis. Ir kartu: kas nesuvokia, kad mums reikia susitaikinimo? Kad mums reikia atleidimo, vidinio apsisvalymo? Šiandien išsisukame kreipdamiesi į psichoterapiją bei psichoanalizę. Jų užduotys bei galimybės neginčytinos, tačiau be iš Dievo ateinančio sutaičinamojo žodžio mūsų mėginimų suremontuoti pasiligojusią sielą neužtenka. Tai leidžia man pereiti prie antrosios pastabos. Sakiau, jog Dievui pažinti reikalingas visas žmogus – intelektas, valia, širdis. Praktiškai tai reiškia, jog mes negalime pažinti Dievo, jei nesame pasirengę atsiverti jo valiai, padaryti ją mūsų gyvenimo matu bei kryptimi. Kalbant dar konkrečiau, tai reiškia: nuo tikėjimo kelionės bendrystės, nuo kelionės bendrystės su Dievu neatsiejamas gyvenimas pagal įsakymus. Tai nėra žmogui iš išorės primetamas nurodymas. Vadovaudamiesi Dievo valia daromės panašūs į Dievą ir tampame tuo, kas esame, – Dievo paveikslu. O kadangi Dievas yra meilė, **įsakymai**, kuriais jis parodo savo valią, yra esminės vienos vienintelės temos – meilės temos – variacijos. Jie yra **meilės** Dievui, artimui, kūriniui, pačiam sau konkrečios **taisyklės**. Ir vėl, kadangi visiškai „taip“ Dievo valiai, pilnatviškas paveiksliskumas glūdi Kristuje, gyvenimas, vadovaujantis meile ir Dievo valia, yra sekimas Kristumi, nuėjimas pas jį irėjimas kartu su juo. Pastaraisiais dešimtmečiais įsakymai Bažnyčioje irgi gana tyliai minimi; nenorėta duoti pagrindo kilti įtari-

nėjimams įstatymiškumu bei moralizmu. Iš tiesų įsakymų žodis lieka išoriškas, jei nėra apšviečiamas mūsų pačių viduje esančio Dievo ir mūsų visų priekyje žengiančio Kristaus. Jis lieka moralistinis, jei nėra apšviečiamas atleidimo malonės. Izraelis didžiavosi pažįstas Dievo valią ir todėl žinąs kelią į gyvenimą. 119 psalmėje vis pratrūkstama padėka ir džiaugsmu dėl to, kad žinoma **Dievo valia**. Mes pažįstame šią valią, **dabar Jėzuje Kristuje tapusią kūnu, kaip kelrodį ir kartu kaip gailėtingumą, visada mus priimantį bei vedantį.** Argi tai neturėtų mūsų džiuginti sumaištis ir tamsos kupiname pasaulyje? **Turime iš naujo skatinti džiaugtis Dievu, Dievo apreiškimu, draugyste su Dievu – tai man atrodo neatidėliotina Bažnyčios užduotis šiame šimtmečiuje.** Būtent ir mums galioja žodis, kurį kunigas Ezra adresavo šiek tiek ryžto netekusiai Izraelio tautai po tremties: džiaugimasis Viešpačiu yra mūsų stiprybė (plg. *Neh* 8, 10).

Norėčiau užbaigti vaizdu iš Dantės „Dieviškosios komedijos“. Pradėjome nuo nužengimo į pragarą, į pasaulį be Dievo. Apsivalymo kelią, kelią pas Dievą Dantė vaizduoja kaip kopimą į kalną. Išorinis kelias tampa vidinio kelio ir tikrasis aukštumas, Dievo aukštumas simboliu. Kopti prie žemės priplotam žmogui iš pradžių be galo sunku. Poetinėje Dantės vizijoje, įveikus pirmąjį kelio etapą, angelas panaikina nuo kopiančiojo kaktos išdidumo ženklą, ir dabar, leidžiantis toliau, ji apima keistas jausmas: „O šventosios pakopos mudu šaukė aukštyn – ir spėriai, eisena smagia, žengiau į viršų it per pievą jaukią. Tariau: ‘Vadove, lyg našta kokia man nusirito, nuovargis išnyko, ir džiaugias kūnas ir dvasia drauge’“ („Skaisykla“, XII). Išlaisvinimas iš išdidumo virsta sunkumo įveikimu. Mūsų laikysenos, kaip antai, pasipūteliškumas, gobšumas, garbėtroškiškumas ir visos kitos mūsų sieloje įsitačiusios tamsybės ir blogybės, yra švino svarsčiai, trukdantys kopti aukštyn, darantys mus nepajėgius gyventi aukštumose. „Juo tyresnis žmogus, juo jis giminingesnis tam, kas aukščiau. Jis darosi mažiau sunkus, jo kopiamoji jėga auga... Auga laisvė, ji yra tobula, kai valia ir reikalavimas tampa viena“ (2). **Tikėjimo kelionės bendrystė**, kurią vadiname Bažnyčia, turi būti kopimo bendrystė, bendrystė, kur vyksta apvalymas, įgalinantis pasiekti tikrąsias žmogiškosios būties aukštumas, bendrystę su Dievu. Kopimas, iš pradžių sunkus, vis labiau apsisvalant beregint virsta džiaugsmu. Šis džiaugsmas turi vis labiau iš Bažnyčios spindėti į pasaulį.

(1) J. Monod. Zufall und Notwendigkeit. München 1971. P. 171 ir t.

(2) R. Guardini. Der Engel in Dantes göttliche Komödie. Mainz – Paderborn 1995³. P. 48 ir t.

Versta iš:

Joseph Kardinal Ratzinger. *Weggemeinschaft des Glaubens. Kirche als Communio*. Sankt Ulrich Verlag, Augsburg 2005.

© Sankt Ulrich Verlag, Augsburg, 2005

© Vertimas į lietuvių kalbą, Katalikų interneto tarnyba, 2005